

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет
Національна академія наук України
Інститут філософії ім. Григорія Сковороди
Український філософський фонд

Sententiae

Науковий журнал

Виходить двічі на рік

Заснований у червні 2000 року

XXXIX

Issue 2

2020

Вінниця
ВНТУ
2020

Редакційна колегія:

- Геннадій Аляєв (Дніпро)
- Андрій Баумейстер (Київ)
- Отфрід Гьофе (Тюбінген, Німеччина)
- Доменік Декот (Клермон-Феран, Франція)
- Сергій Йосипенко (Київ)
- Барбара Касен (Париж, Франція)
- Саймон Кричлі (Нью Йорк, США)
- Олексій Панич (Київ)
- Сергій Пролєєв (Київ)
- Сергій Секундант (Одеса)
- Микола Симчич (Київ)
- Ростислав Ткаченко (Льовен, Бельгія)
- Марина Ткачук (Київ)
- Юрій Чорноморець (Київ)
- Іван Іващенко (Гале, Німеччина),
Заступник головного редактора
- Віталій Терлецький (Київ), *Заступник головного редактора*
- Олег Хома (Вінниця), *Головний редактор*

Редакція:

*Заступник головного редактора
з міжнародного співробітництва*

Микола Прадівляний

Помічники головного редактора

Ірина Головащенко

Євген Скопов

Анатолій Теклюк

Ольга Цимбал

Відповідальний секретар

Ельвіра Чухрай

Зав. редакцією

Всеволод Кузнєцов

Видання засноване за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» і видавництва **Пор-Рояль** (Київ).

Свідоцтво про реєстрацію – КВ 20664-10464 ПР від 18.04.2014, попереднє свідоцтво про реєстрацію – КВ № 4232 від 23.05.2000

Sententiae є спільним виданням Вінницького національного технічного університету, Інституту філософії НАН України та Українського філософського фонду.

Друкується за рішенням Вченої ради ВНТУ, протокол №13 від 25.03.2021 р. і Вченої ради Інституту філософії НАН України протокол №3 від 19.03.2021 р.

DOI журналу:

<https://doi.org/10.31649/sent>

З 2015 року журнал Sententiae індексується в Scopus, міжнародній базі даних рефератів і цитувань, що охоплює всі різновиди рецензованих публікацій.

Постановою Президії ВАК України № 5-05/4 від 11.04.2001 часопис Sententiae визнано фаховим виданням за спеціальністю «Філософія», Переєстрацію затверджено рішенням Колегії МОН України, наказ № 1081 від 29.09.2014.

Контакти:

e-mail: sententiae2000@gmail.com

Поштова адреса:

SENTENTIAE, кафедра філософії, ВНТУ, вул. Хмельницьке шосе, 95, Вінниця, 21021, Україна

© ВНТУ, 2020

ЗМІСТ

DOI числа: <https://doi.org/10.31649/sent39.02>

СТАТТІ

ТЕМА ЧИСЛА	6	Сергій Йосипенко (Київ), Олег Хома (Вінниця) <i>Локальні контексти глобальних філософій</i>
СЕРЕДНЬОВІЧНА ФІЛОСОФІЯ	8	Rostislav Tkachenko (Leuven, Belgium) <i>A system of methodological coordinates for a historiographer of medieval philosophy: a proposal of an explanatory tool</i>
ФІЛОСОФІЯ XVIII СТОЛІТТЯ	29	Oleh Bondar (Nanjing, China) <i>Edwards on the Incompatibility of Divine Foreknowledge and Human Free Will</i>
ІНСТРУМЕНТАРІЙ	46	Лариса Ловга (Київ) <i>Поняття «справедливість» і «правда» в українських текстах правового характеру (друга половина XVI – перша половина XVII століття)</i>
	64	Олександр Киричок (Київ) <i>«Філософ» і «філософія» в киеворуських пам'ятках XI–XIV ст.: історіографія термінологічних та концептуальних інтерпретацій</i>
	92	Леся Звонська (Київ) <i>«Нариси пірронізму» Секста Емпірика: парадигма термінів і перекладацькі інтенції</i>

ДИСКУСІЯ

104	Віктор Чорний (Київ) <i>Кант і «пробудження» від раціоналістичного принципу достатньої підстави</i>
-----	---

ПЕРЕКЛАДИ

125	Секст Емпірик <i>Нариси пірронізму Книга I (1-13)</i>
139	Max Horkheimer <i>Geschichte und psychologie</i>

ПЕРЕКЛАДИ: ДОДАТКИ

170	Олег Хома (Вінниця) <i>Коментар до українського перекладу «Нарисів пірронізму» Секста Емпірика (I, 1-13)</i>
173	Віталій Брижнік (Київ) <i>Психологія як чинник історичного процесу: коментар до українського перекладу твору Макса Горкгаймера «Історія і психологія»</i>

РЕЦЕНЗІЇ

185	Людмила Корнієнко (Суми) <i>Філософія як література. Stocker, B., & Mack, M. (Eds.). (2018). The Palgrave Handbook of Philosophy and Literature. London: Palgrave Macmillan.</i>
-----	--

НОВІ ВИДАННЯ

192	Аліса Звягіна (Київ) <i>Рецензія філософської спадщини Платона. Fine, G. (ed.). (2019). The Oxford Handbook of Plato. Oxford: Oxford University Press.</i>
197	Ксенія Мирошник (Київ) <i>Філософія внутрішньої свободи. Long, A. A. (2018). How to be free. An Ancient Guide to the Stoic Life. Epictetus. Encheiridion and Selections from Discourses. Princeton: Princeton University Press.</i>
207	Олег Хома (Вінниця) <i>Спіноза у фокусі національних традицій. Stetter, J., & Ramond, C. (Eds.). (2019). Spinoza in 21st-century American and French philosophy: metaphysics, philosophy of mind, moral and political philosophy. London: Bloomsbury Academic.</i>
210	Ельвіра Чухрай (Вінниця) <i>Формування історико-філософського канону і проблема сенсу життя. Hauskeller, M. (2019). The Meaning of Life and Death: Ten Classic Thinkers on the Ultimate Question. London, & New York, NY: Bloomsbury.</i>

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

213	Євген Бистрицький, Всеволод Хома, Ксенія Мирошник, Ольга Сімороз (Київ) <i>Знати і бути</i>
226	Наталія Вяткіна, Аміна Кхелуфі, Ксенія Мирошник, Наталія Рева (Київ) <i>“Збережене і втрачене”. Спроба спогадів on-line</i>
241	Віктор Козловський, Ілля Давіденко, Катерина Круглик, Дар'я Попіль (Київ) <i>Гетель і українська філософія 70–80-х років</i>
257	Marta Gluchmanová (Košice, Slovakia) <i>Ethical Thinking of the Past and the Present</i>

Sententiae

Publishers: Vinnytsia National Technical University, Skovoroda Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukrainian Philosophical Foundation

The Journal was founded in June 2000 with the assistance of International Renaissance Foundation and publishing company “Port-Royal” (Kyiv)

Biannual publication

Website www.sententiae.vntu.edu.ua

Journal DOI: <https://doi.org/10.31649/sent>

ISSN 2075-6461 (print)

ISSN 2308-8915 (online)

Focus and scope: Sententiae is peer-reviewed journal that publishes original research articles as well as review articles, new Ukrainian translations of classics, archival materials and interviews in all areas of the History of Philosophy

Aims and priorities: History of Philosophy (general); History of the particular philosophical doctrines; History of Ukrainian and East-European Philosophy; Methodology of the History of Philosophy; Philosophical Translation and Untranslatability; History of Philosophical Terminology and of Intellectual Lexis

The Editorial Team

Editor in Chief

Oleg Khoma (Vinnytsia) sententiae2000@gmail.com

Editorial Board:

Gennadii Aliaiev (Dnipro) gealyaev@gmail.com

Andrii Baumeister (Kyiv) andrejbaumeister@ukr.net

Barbara Cassin (Paris, France) barbaracassin2@gmail.com

Yuriy Chornomorets (Kyiv) palamist@gmail.com

Simon Critchley (New York, USA) CritchIS@newschool.edu

Dominique Descotes (Clermont-Ferrand, France) Dominique.DESCOTES@univ-bpclermont.fr

Otfried Höffe (Tübingen, Germany) sekretariat.hoeffe@uni-tuebingen.de

Ivan Ivashchenko (Halle-Wittenberg, Germany) transzendentalist@gmail.com, Deputy Editor-in-Chief

Oleksiy Panych (Kyiv) panych@yahoo.com

Serghii Proleev (Kyiv) uffon@ukr.net

Sergiy Secundant (Odessa) sergiisekundant@gmail.com

Mykola Symych (Kyiv) msymych@gmail.com

Vitali Terletsky (Kyiv) terletsky.v@gmail.com, Deputy Editor-in-Chief

Rostislav Tkachenko (Leuven, Belgium) rostislavtkachenko@gmail.com

Maryna Tkachuk (Kyiv) mltkachuk@gmail.com

Serhii Yosypenko (Kyiv) serge.yosypenko@ukr.net

Contact information

Rights & Permissions: **Mykola Pradivliannyi**, *Deputy Chief Editor on International Cooperation*
nickddfs@yahoo.com

Subscription: **Vsevolod Kuznetsov**, kuznetsov.v@vntu.edu.ua

Managing editor: **Elvira Chukhray**

Assistants of the Editor-in-Chief: **Iryna Holovashenko, Evgen Scopov, Anatoliy Tekliuk, Olga Tsymbal**

Journal “Sententiae”, 95, Khmelnytske shose, Vinnytsia, 21021, Ukraine

e-mail: sententiae2000@gmail.com

TABLE OF CONTENTS

Issue DOI: <https://doi.org/10.31649/sent39.02>

ARTICLES

TOPIC OF THE ISSUE	6	Serhii Yosypenko (Kyiv), Oleg Khoma (Vinnytsia) <i>Local Contexts of Global Philosophies</i> [UKR]
MEDIEVAL PHILOSOPHY	8	Rostislav Tkachenko (Leuven, Belgium) <i>A System of Methodological Coordinates for a Historiographer of Medieval Philosophy: a Proposal of an Explanatory Tool</i> [ENG]
18 th -CENTURY PHILOSOPHY	29	Oleh Bondar (Nanning, China) <i>Edwards on the Incompatibility of Divine Foreknowledge and Human Free Will</i> [ENG]
TOOLS	46	Larvsa Dovga (Kyiv) <i>The Concepts “Spravedlyvist” and “Pravda” in Ukrainian Legal Texts of the Second Half of the 16th–the First Half of the 17th Century</i> [UKR]
	64	Oleksandr Kyrychok (Kyiv) <i>“Philosopher” and “Philosophy” in Kyivan Rus’ Written Sources of the 11th–14th Centuries: Historiography of Conceptual Interpretations</i> [UKR]
	92	Lesia Zvonska (Kyiv) <i>Outlines on Pyrrhonism by Sextus Empiricus: Paradigm of Terms and Translation Intentions</i> [UKR]

DISCUSSIONS

	104	Victor Chorny (Kyiv) <i>Kant and the “Awakening” from the Rationalist Principle of Sufficient Reason</i> [UKR]
--	-----	--

TRANSLATIONS

	125	Σέξτος Ἐμπειρικός <i>Πυρρώνειοι ιστοιώσεις (B. Πρώτον, α-γ')</i> [GRC/UKR]
	139	Max Horkheimer <i>Geschichte und Psychologie</i> [DE/UKR]

TRANSLATIONS: SUPPLEMENT

	170	Oleg Khoma (Vinnytsia) <i>Commentary on the Ukrainian Translation of Sextus Empiricus’ “Outlines on Pyrrhonism” (I, 1–13)</i> [UKR]
	173	Vitalii Bryzhnik (Kyiv) <i>Psychology as a Factor of the Historical Process: A Commentary on the Ukrainian Translation of Max Horkheimer’s Essay History and Psychology</i> [UKR]

REVIEWS

	185	Liudmyla Kornienko (Sumy) <i>Philosophy as Literature. Stocker, B., & Mack, M. (Eds.). (2018). The Palgrave Handbook of Philosophy and Literature. London: Palgrave Macmillan.</i> [UKR]
--	-----	--

NEW EDITIONS

	192	Alisa Zviagina (Kyiv) <i>Reception of Plato’s Philosophical Heritage. Fine, G. (ed.). (2019). The Oxford Handbook of Plato. Oxford: Oxford University Press.</i> [UKR]
	197	Kseniia Myroshnyk (Kyiv) <i>Philosophy of Inner Freedom. Long, A. A. (2018). How to Be Free. An Ancient Guide to the Stoic Life. Epictetus. Encheiridion and Selections from Discourses. Princeton: Princeton University Press.</i> [UKR]
	207	Oleg Khoma (Vinnytsia) <i>Spinoza in the Focus of National Traditions. Stetter, J., & Ramond, C. (Eds.). (2019). Spinoza in 21st-century American and French Philosophy: Metaphysics, Philosophy of Mind, Moral and Political Philosophy. London: Bloomsbury Academic.</i> [UKR]
	210	Elvira Chukhrai (Vinnitsia) <i>Formation of the Historico-Philosophical Canon and the Meaning of Life Problem. Hauskeller, M. (2019). The Meaning of Life and Death: Ten Classic Thinkers on the Ultimate Question. London, & New York, NY: Bloomsbury.</i> [UKR]

ACADEMIC LIFE

	213	Yevhen Bystrytsky, Vsevolod Khoma, Kseniia Myroshnyk, Olha Simoroz (Kyiv) <i>To Know and to Be</i> [UKR]
	226	Natalia Viatkina, Amina Khelufi, Kseniia Myroshnyk, Nataliia Reva (Kyiv) <i>“The Saved and the Lost.” Attempt to Recall On-line</i> [UKR]
	241	Viktor Kozlovskiy, Illia Davidenko, Kateryna Kruhlyk, Daria Popil (Kyiv) <i>Hegel and Ukrainian Philosophy of the 70–80th</i> [UKR]
	257	Marta Gluchmanová (Košice, Slovakia) <i>Ethical Thinking of the Past and the Present</i> [ENG]

Інформація для авторів

- Редколегія приймає до розгляду тексти *будь-якої історико-філософської тематики*: статті (в т.ч. полемічні), переклади, архівні джерела, рецензії, огляди книг і наукової періодики, інформацію про події у царині історії філософії;
 - **фактом подання матеріалу в *Sententiae* автор висловлює згоду з чинними в нашому журналі редакційною політикою, етичними принципами рецензування й редагування статей, політикою відкритого доступу, Положеннями про авторські права та про конфіденційність** <http://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/about>
 - рішення щодо можливості прийняття до друку здійснюється за результатами «подвійного сліпого» рецензування;
 - матеріали подаються електронною поштою sententiae2000@gmail.com або через сайт журналу <http://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/information/authors>;
 - **технічні вимоги до тексту**:
орієнтовний обсяг 20–22 тис. знаків; *мови* українська, англійська, французька, німецька, російська; *формат* Word, RTF; *шрифт* Times New Roman, *кегель* 14, *інтервал між рядками* 1,5;
 - **оформлення посилань**:
 - наприкінці статті наводиться нумерований алфавітний список цитованої літератури згідно з форматом **APA** (зразки оформлення літератури за цим форматом див., наприклад, тут: <http://liu.cwp.libguides.com/citapa> ; можна також скористатися сервісом створення списків літератури з текстового редактора Microsoft Word);
 - посилання в тексті подаються у квадратних дужках і містять:
прізвище автора (редактора, укладача тощо; при наявності кількох авторів, наводиться лише прізвище першого і символ ...) з відповідної позиції у списку літератури / пробіл / **рік видання** / двокрапка / пробіл / **номер сторінки** (або діапазон номерів через тире)
 - зразок оформлення посилання**: [Аристотель 2010: 286], [Aristotle 2008: 17-18];
 - якщо на один рік припадає кілька видань одного автора, цитованих у статті, то у списку літератури такі джерела розташовуються за алфавітом, а після року видання (в т.ч. й у посиланні) слід ставити відповідну літеру латинського алфавіту, починаючи з а (наприклад, 1990a, 1990b, 1990c тощо);
 - зразок оформлення посилання**: [Аристотель 2010a: 286], [Aristotle 2010c: 17-18];
 - у посиланнях на твори, наведені у списку літератури без зазначення автора (збірники, енциклопедії тощо), слід замість прізвища автора наводити перші слова заголовку цитованого видання; якщо фраза виявляється зовеликою чи неприйнятною з інших причин, можна при першому цитуванні запровадити аббревіатуру, описавши її у примітці, й надалі послуговуватися саме аббревіатурою;
 - зразок оформлення посилання**: [Філософський енциклопедичний 2002: 234-235] або [ФЕС 2002: 234-235];
 - якщо видання не має автора, але на офіційній сторінці вказано укладача, відповідального редактора тощо, їх можна наводити замість автора, вдаючись до відповідних позначок за стандартом APA: (Укл.), (Ред.) тощо;
 - за наявності канонічних видань класичних творів із загальноприйнятою пагінацією, краще посилатися на неї, а не на сторінку того чи іншого видання;
 - примітки подаються внизу сторінки або після основного тексту перед списком літератури;
- **при цитуванні слід уникати подвійного перекладу**;
- бажано посилатися на оригінали цитованих іншомовних першоджерел або принаймні зіставляти використовувані переклади з цими оригіналами;
- **статті не розглядатимуться Редколегією, якщо до них не буде додано**:
- 1) короткий опис їхньої наукової новизни; 2) анотацію (українською, англійською та російською мовами, 100-250 слів); 3) переклад назви статті англ. та рос. мовами; 4) перелік ключових слів (укр., рос., англ. мовами; ключові слова відокремлюються крапкою з комою);
- **автори статей також мають подати про себе такі дані**:
- українською, російською та англійською мовами: прізвище, ім'я та по батькові; науковий ступінь, учене звання (за наявності); місце основної роботи, посада;
 - номер телефону, e-mail та (мовою статті) адреса і сфера наукових інтересів.

Instructions to authors

- The Editorial Board considers the texts on *all aspects of the history of philosophy*: articles (including polemical), translations, archival sources, reviews, information on events in the field;
- **By submitting his/her paper to “Sententiae”, the author agrees with our magazine’s Editorial Policy, Ethics and Order of Peer-reviewing, Principles of Open Access, Regulations of Copyright and Privacy, Publication Malpractice Statement** <http://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/about>;
- The peer-reviewing procedure at “Sententiae” is “double-blind”;
- Authors may submit their papers via e-mail sententiae2000@gmail.com or via our website <http://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/information/authors>;
- **Requirements to the texts submitted for publication:**
 - 20.000-22.000 characters; DOCX, DOC or RTF format; Times New Roman, 14; line spacing: 1.5;
 - Papers should match **APA** citation style (6th edition);
 - **Sample of reference in the text:** [Aristotle 2008: 17-18];
- Quotations should avoid **double translation** (translation from translation) whenever possible;
- When referring to non-English texts, it is desirable to use their canonical editions in the original language, or at least to compare their English translations with the text of these canonical editions;
- An abstract of about 100-250 words will be required for publication;
- Authors should indicate their research degree and academic title (if any), the main place of employment, position, and specify the field(s) of their research interests.

Наукове видання

SENTENTIAE

XXXIX
(№ 2 / 2020)

Редактор *Володимир Стерденко*
Коректори *Всеволод Кузнєцов, Ельвіра Чухрай*
Верстка *Ольга Цимбал*
Дизайн обкладинки *Андрія Шубіна*

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації:
КВ 20664-10464ПР від 18.04.2014 р.

Підписано до друку 29.03.2021 р. Папір офсетний.
Формат 29,7×42 ½. Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 30,03.
Наклад 50 пр. Обл.-вид. арк. 31,27. Зам. № 2021-052.

Видавець і виготовлювач —
Вінницький національний технічний університет,
Комп'ютерний інформаційно-видавничий центр.
Головний корпус ВНТУ, к. 114, Хмельницьке шосе, 95,
м. Вінниця, 21021.

Тел. (+380 432) 65-18-06

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.